

κ' οί ίδιες βρισιές που είπωθήκανε στη Βουλή το 1911 και πρίν, όσες φορές τύχαινε συζήτηση για τη γλώσσα, ακριβώς τὰ ίδια, σάν πιστή απόδοση φωνογράφου, άκουστήκανε και προχτές. Φυσικά κ' ή στάση του Βενιζέλου δέν μπορούσε νάτανε και πολύ διαφορετική από την προτημερινή. Και φυλάγεται από τη μιὰ όσο μπορεί στην έκφραση των ιδεών του, μ' από την άλλη μεριά φροντίζει και ψηφίζονται νομοσχέδια εισαγωγής της δημοτικής στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Κι' άπτό δέν είναι καθόλου μικρή δόξα και κατόρθωμα, σάν έχει κανείς νά κινήμε τους Έλληνας, που πάντα είναι οί ίδιοι και που το κοντύλι μου τόσο με γαργαλίζει νά τους ονομάσω με το επίθετο που τους χάρισε ο άθάνατος Περικλής Γιαννόπουλος... Είναι άρκετά αποθαρρυντικό, μά όμως είναι ή αλήθεια: "Αν το τελευταίο εκπαιδευτικό νομοσχέδιο δέν εΐτανε έργο της Κυβέρνησης ενός Βενιζέλου, ποτέ δέν θά ψηφιζότανε...".

ΛΕΜΕΣΟ, 30-5-18.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ ΤΖΩΝ ΜΟΡΣΕ ΧΑΛΙΦΑΞ. *

Η ρεαλιστική τέχνη στο διήγημα που ξεδηλώθηκε τελευταία και στην Αίγυπτο με την εμφάνιση διηγηματογράφων που μεταχειρίζονται θέματα παρμένα και ευθείαν από τη ζωή, άρχισε φαίνεται νά ξαπλώνεται και νά γενικεύεται και στην Ελλάδα. Η συστηματική άρχή που γένηκε από το Βουτυρά του οποίου ή θέση άρχισε κάπως άργά νά καθορίζεται, και έξ άλλου ή αναζήτηση της μόνης αλήθειας στην Τέχνη, βοηθουμένη από την καταπληχτική εξάπλωση της επιστήμης, που πολύ δύσκολα θά μās επιτρέψη στην εποχή μας, ν' άνεβαίνουμε και νά ζούμε σάν άλλοτες στις ψηλές ατμόσφαιρες του ιδεαλισμού και νά απολαμβάνουμε τις ψεύτικες και δολερές του ρομαντισμού ήδονές, έδημιούργησε ένα δυνατό ρεύμα προς το ρεαλισμό που πρωτοεκδηλώνεται στο διήγημα με τάσεις νά καταχτήσει και τη σημερινή ποίηση. Απόδειξη της κίνησης αυτής είναι και τὰ διηγήματα του γιατρού Ν. Κεφαλληνού που διαβάσαμε στην «Κερκυραϊκή Άνθολογία», του περασμένου Νοέμβρη και Γεννάρη. Τὰ δυο δυνατό αὐτὰ διηγήματα μās δίνουν έγγύηση για το πρωτοφανέρωτο ταλέντο του κ. Ν. Κεφαλληνού, που όταν εξελιχθῇ θά μās δώση αναντήρητα έργα ευρωπαϊκής αξίας. Τὰ διηγήματα αὐτὰ που άποτελοῦνε σειρά έξομολογήσεων του Γιατρού Τζών Μόρσε Χάλιφαξ, είναι σιτουαρισμένα σέ ξένο φόντο: ξένα τὰ όνόματα, ξένες οί τοποθεσίες, ξένοι και αὐτοί οί ήρωες. Τοῦτο δέν πειράζει και πολύ, οὔτε μπορεί νά κατεβάση την αξία των διηγημάτων αὐτών, αν και θάτανε πάντας προτιμότερο, και ζήτημα έγωϊσμού πλέον ν' άφίνουμε τους ξένους νά εκμεταλλεύωνται τὰ γραφικά τους μέρη και μεις τὰ δικά μας που όσο φτωχά και πρόστυχα κι αν μās φαίνονται, δέ θά μās άφίνουμε την εντύπωση, με την πρώτη ματιά που θά τους ρίξουμε, ότι πρόκειται περί μεταφράσεων.

Άλλ' όταν ο καλλιτέχνης έχει ζήση μέσα στο ξένο αὐτό περιβάλλο; πώς νά το συμβουλευόμαστε τότες ν' άντικρίνασθῃ, για ίκανοποίηση του

* (α'. Η παράδοση ιστορία του Χάινς, β'. ή έξομολόγηση της αδελφής Άννας. Διηγήματα Ν. Κεφαλληνού, «Κερκυραϊκή Άνθολογία», Νοέμβρης 1917 και Γεννάρης 1918).

ἐγωϊσμοῦ μας, τὴ γερμανικὴ μυυραρία μὲ τὸ πασίγνωστο καφενεῖο τοῦ Ζαχαράτου στὴν Ἀθήνα, ἢ τὸ μεγάλο κατὰσθημα τῶν γυναικείων φορεμάτων Γκρόσμαν μὲ τοῦ Morums ἢ τοῦ Ἀννώ τῆς πόλης μας;

Ἡ δράση καὶ στὰ δυὸ αὐτὰ διηγήματα εἶνε γοργή, ἂν καὶ στὸ πρῶτο τὸ ξετύλιγμα δὲν ἔχει κανονικὴ ροή. Ζωηρὴ ἐντύπωση μᾶς ἀφίνουν ἡ ρεαλιστικὴ περιγραφὴς, φτωχὰ ὅμως πολὺ καὶ τὰ δυὸ σὲ εἰκόνες, ἀπὸ κείνες ποὺ συναντάμε τόσο συχνὰ στὸ Βουτυρά καὶ σ' ἄλλους διηγηματογράφους. Σιαματιάει ὅμως κανεὶς μολαταῦτα σὲ τοῦτες: «στὲς κόρες τῶν ματιῶν της, ὅταν τὴν κοίταξα, ἔβλεπα μέσα τὰ μισοῦσπρα γένεια μου καὶ τὰ χρυσὰ μουματογυῶλια» (*Ἡ παράδοξη ἱστορία τοῦ Χάνο*). «Αἰστάνθηκα ἕνα κρῦο, μού φάνηκε ποὺ εἶχα γεννηθῇ διαφορετικὴ καὶ ἀποχαιρέτησα γιὰ πάντα τὸ φῶς, τὸν ἥλιο, τὴ ζωὴ, τὴν ἀγάπη καὶ ἄρχισε νὰ ξυπνᾷ μέσα μου, σ' ἕναν ἀνίκητον ἀταβισμό, ἡ ἀγριότητ' αἰποιοῦ προπατορά μου ποὺ ἐπάλαιβε μὲ τὲς ἀρχοῦδες στῆθος μὲ στῆθος, τὲς ἐπνιγε μὲ τὸ χέρι του κ' ἐκοιμῶταν ἐπάνω στὸ τομάρι τους». (*Ἡ ἐξομολόγησις τῆς Ἀδελφῆς Ἀννας*).

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ πρώτου διηγήματος πολὺ κοινὴ στὴν οὐσία της, ἂν δὲν τέλειωνε μὲ τὴν ἀναπάντεχην ἐκείνη λύση, καὶ μὲ τὴ συγκινητικὴ αὐτὴ εἰκόνα ποὺ κλείει τὸ διήγημα: «Μόνον ἐπάνω στὸ τραπέζι εἶχε μείνῃ ἡ καρδιά της μὲ τὴν ἀρτηρίαν ποὺ εἶχε τρυπήσῃ. Ἦταν ἡ καρδοῦλα τῆς Νοεμῖς μου ποὺ κάποτε εἶχε ἀγαπήσῃ κ' ἐμέ!...» Πρόκειται περὶ ἑνὸς ὑπηρετοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀνατομίας, ποὺ ἀνοίγοντας τὴν αἰθουσὰ τῆς διδασκαλίας μετὰ τὸ μάθημα γιὰ νὰ τὴν ταχτοποιήσῃ, βρῖσκει πάνω στὸ μαῦρο μαρμαρένιο τραπέζι, τὸ σῶμα ἐκείνης ποὺ ἀγαποῦσε, τῆς πρώτης γυναίκας του, ξανααρραμένο, χωρὶς ν' ἀφίνη ἔχνη τῆς ἀνατομίας ποὺ γέννηκε πάνω του, ἔκτος ἀπὸ τὴν καρδιά μὲ τὴν τρυπημένη ἀρτηρίαν ποὺ προκάλεσε τὸ θάνατο, ποὺ κοίτονταν πλάγι στὸ σῶμα, τῆς καρδοῦλας αὐτῆς ποὺ κάποτε εἶχεν ἀγαπήσει τὸ δυστυχῇ ὑπηρετὴ ποὺ γέννηκε τρελλός...

Τὸ δευτέρου πολὺ δυνατό στὴν ψυχολογία του μᾶς θυμίζει κομμάτι τῆ Φόβισσα τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἡ ἔλλειψη ἐπιστημονικῶν γνώσεων στὸν Παπαδιαμάντη μᾶς παρουσίασε πράγματα πολλὰς φορὲς ἀπίθανα, ἐνῶ ὁ κ. Ν. Κεφαλῆνός με μὴ γερὴ ψυχολογία τῆς ἄρρωστης μοναχῆς μᾶς τὴ φέρνει πραγματικὰ στὴ θέσιν ἐκείνην, τὴν καθ' ὅλα πιθανή, ποὺ τὴν ἀναγκάζει νὰ γίνῃ φόβισσα τῶν μικρῶν παιδιῶν ποὺ τῆς ἐμπιστεύονταν. Ἐπίσης ὁ τρόπος ποὺ διαπραττεῖ τὰ ἐγκλήματα αὐτὰ πολὺ μελετηρὸς καὶ ἀληθοφανής, *hic en conu*. Τὸ διήγημα αὐτὸ θάτανε τέλειο καθ' ὅλα, ἂν ὁ συγγραφέας ἔδινε περισσότερη προσοχή, καὶ δὲ μᾶς παρουσίαζε τὴν εἰκόνα μιᾶς ἀσθενοῦς, ποὺ τὴν ἔχουν καταλάβει ἤδη οἱ ἀγωνίες τοῦ θανάτου, ποὺ διηγᾶται ὀλόκληρη τὴν τραγωδίαν τῆς ζωῆς της, μὲ μιὰ τέτοια ζωηρότητα καὶ εὐχέρεια, ποὺ θὰ τὴ ζήλευε κ' ἕνας ὑγιέστατος θνητός. Τὸ στυλ τῶν διηγημάτων αὐτῶν μὴ ἀρμονισμένου μὲ τὰ θέματα ποὺ μεταχειρίζεται, δὲ μᾶς ἱκανοποιεῖ ὀλότελα. Μολοντοῦτο πραγματικὰ χαρὰ θὰ αἰστανόμαστε, ἂν βλέπαμε τὸν κ. Κεφαλῆνὸ νὰ συνεχίσῃ τὴ σειρά τῶν διηγημάτων ποὺ ἄρχισε μὲ τόσῃν ἐπιτυχίᾳ.

Β. ΑΘΑΝ.